NATURA 2000

Life

UNDP Latvia Apvienoto Nāciju Attīstības programma

GEF

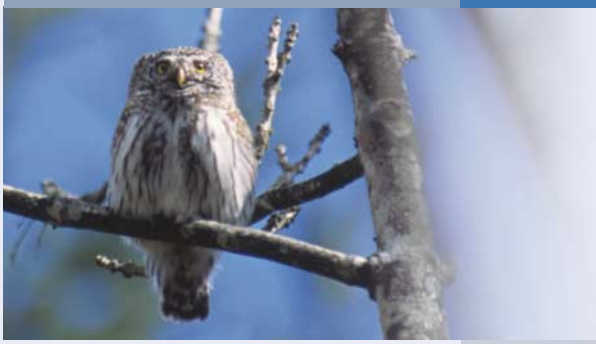

Natura 2000 teritorijas

VIDUSBURTNIEKS

dabas aizsardzības plāna kopsavilkums

Natura 2000 teritorija „VIDUSBURTNIEKS”

Izveidots:	2004. gadā
Platība:	1333 ha
Atrašanās vieta:	Valmieras rajona Vecates, Sēļu, Burtnieku un Jeru pagastos
Statuss:	*Natura 2000* teritorija (kods LV0000120), iekļaujas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas lieguma zonas un ainavu aizsardzības zonas statusā
Īpašumtiesības:	51 zemes īpašums, kas pieder 34 zemes īpašniekiem
Nozīmīgākās dabas vērtības:	sastopamas vismaz 42 īpaši aizsargājamas sugas: ● putni: ķikuts, grieze, mazais ērglis, ormanītis, urālpūce, piecas dzeņu sugas u.c.; ● augi: sibīrijas skalbe, mānīgā knīdija, stāvlapu dzegužpirkstīte u.c.; ● bezmugurkaulnieki: lapkoku praulgrauzis, divjoslu airvabole, marmora rožvabole u.c. atrodas vairāki īpaši aizsargājami pļavu biotopi (upju palieņu pļavas, mēreni mitras pļavas u.c.) un vērtīgi ozolu-apšu-priežu meži un priežu-egļu meži, kā arī ozolu meži.

Ķikuta izplatība Latvijā ir ļoti sadrumstalota un Kurzemē tas ir praktiski iznīcis. Patlaban pie mums ligzdo apmēram 300 ķikutu. Lielākie riesti atrodas palieņu pļavās ap Lubāna ezeru, taču otra nozīmīgākā vieta ir Ziemeļvidzemē ap Burtnieka ezeru.

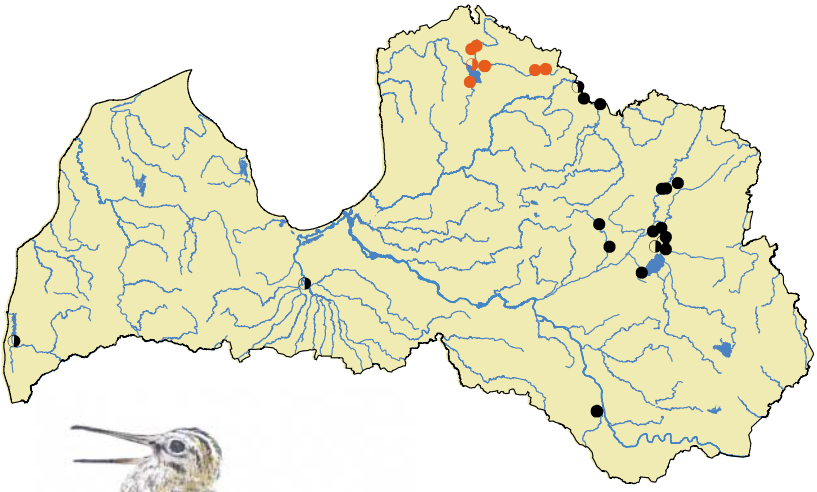

Apzīmējumi:
● - ķikutu riesta vietas
◐ - iespējams, izzudušās ķikutu riesta vietas
● - uz Burtnieka baseina upju palienēm attiecināmās ķikutu riesta vietas

Natura 2000 teritorijas „Vidusburtnieks” dabas aizsardzības plāns izstrādāts Latvijas Dabas fonda īstenotā projekta „Latvijas palieņu pļavu atjaunošana ES prioritāro sugu un biotopu saglabāšanai” ietvaros 2005. gadā.
Plāna izstrādi vadīja Jānis Gailis. Līdzfinansēja Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmas/Pasaules Vides fonda (ANO AP/PVF) projekts „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā”.

Izdevējs: LIFE-Daba projekts „Palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības sugām un biotopiem” un
ANO AP/PVF projekts „Bioloģiskās daudzeidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā”
Nr.: LIFE04NAT/LV/000198
Teksta autors: Jānis Gailis
Konsultanti: Andris Klepers, Inga Račinska, Ainārs Auniņš, Aija Jakubovska
Kartogrāfe: Baiba Strazdiņa
Vāku fotogrāfiju autori: Edmunds Račinskis (pirmais vāks – ainava),
Ainārs Auniņš (pirmais vāks – apodziņš), Jānis Gailis (aizmugures vāks – zaļais dziedātājsienāzis)
Zīmējumu autore: Ditta Zagorska
Korektors: Tālivaldis Ķerus
Māksliniece: Lolita Piterniece
Iespiests: „24Print” digitālā druka

Zemes īpašnieki, apsaimniekotāji un citi interesenti!

Šā izdevuma mērķis ir sniegt jums informāciju par *Natura 2000* teritorijas „Vidusburtnieks" dabas vērtībām un pasākumiem, kas veicami šo vērtību saglabāšanai. Tieši no cilvēku, īpaši no zemes īpašnieku, lietotāju, pašvaldības pārstāvju un dabas lieguma apmeklētāju, attieksmes ir atkarīga šīs aizsargājamās teritorijas nākotne. Dabas aizsardzības plāns sagatavots 2005. gadā un tas tapa sadarbībā ar Burtnieku, Sēļu, Jeru un Vecates pagastu pašvaldībām, iesaistoties arī aktīvākajiem zemes īpašniekiem. Tas ir apjomīgs dokuments, kas ietver dabas liegumā sastopamo dabas vērtību un to apdraudējumu aprakstus, tajā nosprausti teritorijas aizsardzības mērķi un izstrādāts pasākumu plāns dabas vērtību saglabāšanai. Dabas aizsardzības plāna ieteikumi saglabā aktualitāti līdz 2015. gadam. Vienlaicīgi 2005. gadā izstrādāts arī dabas aizsardzības plāns blakus esošajam dabas liegumam „Burtnieku ezera pļavas", bet 2006. gadā ir sagatavošanā dabas liegumam „Rūjas paliene".

Dabas aizsardzības plāna pilnā versija pieejama:

- Dabas aizsardzības pārvaldes mājas lapā www.dap.gov.lv,
- Latvijas Dabas fonda mājas lapā www.ldf.lv,
- Burtnieku, Vecates, Sēļu un Jeru pagastu padomēs,
- Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas mājas lapā: www.biosfera.gov.lv,
- Valmieras reģionālajā vides pārvaldē,
- Valmieras virsmežniecībā,
- VAS „Latvijas valsts meži" Rietumvidzemes mežsaimniecībā.

Uz tikšanos Burtnieka pusē!

Teritorijas apsaimniekošanas ideālais mērķis

Dabas liegumā saglabāta bioloģiskā, ainaviskā un kultūrvēsturiskā vērtība, atjaunots Burtnieku ezera, Rūjas un Sedas palieņu pļavu dabiskais hidroloģiskais režīms, upju ielejās dominē atklātas palieņu pļavas, nodrošināta dabisko meža biotopu netraucēta attīstība, sastopamas pļavās un mežos ligzdojošās aizsargājamās un retās putnu sugas. Pļavu īpašnieki ir ieinteresēti pļavu apsaimniekošanā un dabas liegumā noris dabai draudzīga tūrisma darbības, ir sabalansētas teritorijas ekonomiskās un dabas aizsardzības intereses.

Satura rādītājs

Ievads	2. lpp.
Kas ir *Natura 2000* ?	2. lpp.
Teritorijas aizsardzības vēsture	2. lpp.
Vispārīga informācija par teritoriju	3. lpp.
Bioloģiskā daudzveidība un dabas vērtības	4. lpp.
Meži	4. lpp.
Pļavas	5. lpp.
Saldūdeņi	5. lpp.
Purvi	7. lpp.
Retās un aizsargājamās sugas	7. lpp.
Ainavas	8. lpp.
Kultūrvēsturiskās vērtības	9. lpp.
Aizsardzības mērķi un apsaimniekošanas pasākumi	9. lpp.
Zonējums un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	15. lpp.
Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts	3. vāks

Ievads

Natura 2000 teritorija „Vidusburtnieks” ir aizsargājama dabas teritorija, kas atrodas Valmieras rajonā, iekļaujot sevī daļu no Vecates, Sēļu, Jeru un Burtnieku pagastiem. Šī teritorija piekļaujas Burtnieku ezeram tā ziemeļrietumu daļā, Rūjas un Sedas grīvu rajonā.

2005. gadā „Vidusburtniekam” tika izstrādāts dabas aizsardzības plāns atbilstoši Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (tagad – Vides ministrijas) 04.07.2002. rīkojumam Nr. 120 „Par ieteikumiem dabas aizsardzības plānu izstrādāšanai”. Šajā plānā ir apkopotas ziņas par *Natura 2000* teritorijas dabu un kultūrvēsturisko mantojumu, kā arī identificētas dabas vērtības, kuru aizsardzībai un saglabāšanai dabas aizsardzības plānā ir paredzēta virkne dažādu apsaimniekošanas pasākumu. Tāpat ar dabas aizsardzības plāna palīdzību ir rasts kompromiss starp teritorijas dabas aizsardzības un saimnieciskajām interesēm.

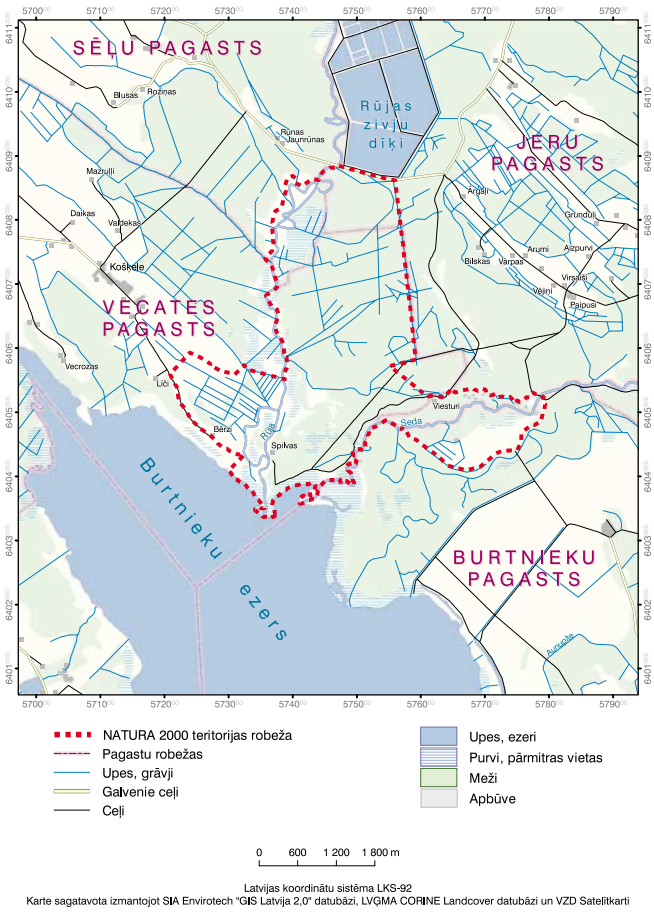

***NATURA 2000* teritorijas „Vidusburtnieks” novietojums**

Kas ir *Natura 2000?*

Natura 2000 tīkls – cilvēki dabai un daba cilvēkam! Tā īsi varētu noraksturot ideju visas Eiropas Savienības aizsargājamo teritoriju apzināšanai un aizsargāšanai pēc vienotiem kritērijiem.

Natura 2000 ir vienots aizsargājamo teritoriju tīkls visās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Tas izveidots, pamatojoties uz Eiropas Savienības Putnu un Biotopu direktīvām, kuru mērķis ir aizsargāt visus dabiskos biotopus un visas savvaļas augu un dzīvnieku sugas Eiropā. *Natura 2000* teritoriju tīklā iekļauj teritorijas, kuras ir nozīmīgas minēto direktīvu pielikumos ierakstīto īpaši aizsargājamo sugu un biotopu saglabāšanai. Mērķis ir pārtraukt pieaugošu dabas daudzveidības samazināšanos sākot ar 2010. gadu.

Natura 2000 teritoriju tīkls aizņem vairāk nekā 15% no Eiropas Savienības valstu kopējās teritorijas (Latvijā - 11,9 % no valsts teritorijas, kopskaitā 336 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas). *Natura 2000* teritorijas statuss vienmēr nenozīmē pilnīgu saimnieciskās darbības aizliegumu kādā vietā. Daudzām dabas vērtībām (piemēram, pļavas, vairāki meža veidi u.c.), lai tās saglabātos arī turpmāk, nepieciešama atbilstoša apsaimniekošana. Natura 2000 teritorijas prioritāte ir dabas daudzveidības saglabāšanai, taču tas bieži dod dažādas iespējas privātīpašniekiem piesaistīt finansējumu nepieciešamo saimniekošanas darbību atbalstam. Vienlaicīgi tas ir visā Eiropā labi atpazīstams vārds, kas liecina par augstu dabas vērtību kvalitāti.

Vairāk informācijas par *Natura 2000* iespējams iegūt Latvijas Republikas Vides ministrijā, Dabas aizsardzības pārvaldē vai arī apmeklējot sekojošas mājas lapas:

angliski: http://europa.eu.int/comm/environment/nature

latviski: www.dap.gov.lv un www.vidm.gov.lv/vad/Latviski/natura.htm

Teritorijas aizsardzības vēsture

Aizsargājamas teritorijas statusu „Vidusburtnieks” ieguva 1990. gadā, kad tika nodibināts Ziemeļvidzemes reģionālais dabas aizsardzības komplekss, kurš 1997. gadā tika pārdēvēts par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu (ZBR). *Natura 2000* teritorijas daļa, kas atrodas starp Rūjas un Sedas upēm, tika noteikta par ZBR da-

bas lieguma zonu. Vieta ir unikāla, jo teritorijā starp abu upju grīvām ir saglabājušās lielākoties maz pārveidotas dabiskās ekosistēmas. Tas kalpoja par pamatojumu dabas lieguma zonas aizsardzības statusa piemērošanai. Nosaukums „Vidusburtnieks" cēlies no vietas atrašanās pa vidu starp divu lielu upju ietekām Burtniekā un arī ģeogrāfiski tas atrodas pa vidu gareni izstieptajam Burtnieku ezeram.

Foto: Jānis Gailis

Sedas upe pirms ietecēšanas Burtiekā

Pašreizējā *Natura 2000* teritorija „Vidusburtnieks" ir izveidota 2004. gadā, pievienojot ZBR dabas lieguma zonai Rūjas un Burtnieka palieņu pļavu teritorijas Rūjas labajā krastā un Sedas palieņu pļavu teritorijas tās kreisajā krastā. Teritorijas paplašināšana tika pamatota ar faktiem, ka šajās pļavās ir sastopamas vairākas putnu un kukaiņu sugas, kuru aizsardzība ir viena no ES un Latvijas prioritātēm, piemēram, ķikuts *Gallinago media,* grieze *Crex crex* un lapkoku praulgrauzis *Osmoderma eremita*.

Natura 2000 teritorija „Vidusburtnieks" ir Eiropas Savienības nozīmes putniem nozīmīga vieta.

Vispārīga informācija par teritoriju

Natura 2000 teritorijā „Vidusburtnieks" ir vērojama augsta bioloģiskā daudzveidība. To nosaka savdabīgi fiziski ģeogrāfiskie apstākļi, īpaši klimats, reljefs un hidroloģiskais režīms. Burtnieka, Rūjas un Sedas ūdeņi un to līmeņu periodiskas izmaiņas ir ietekmējušas un vēljoprojām ietekmē dzīvo dabu.
Teritorija atrodas Burtnieku ezera baseinā, kas ir viens no lielākajiem ezeru baseiniem Latvijā, 55 reizes pārsniedzot paša ezera platību. 90% no Burtnieka baseina veido Rūjas, Sedas un Briedes sateces baseini.
Pēc ledāja atkāpšanās gandrīz visa ietilpstošā teritorija atradās zem senā Burtnieku ezera ūdens. Tobrīd ezera platība bija ~5 reizes lielāka par pašreizējo un tas aizņēma visu tagadējo Rūjas un Sedas baseina purvaino un mežaino lejasdaļu. Kā neliela ezera sala šajā laikā parādās tikai Zvejnieku apkārtnes augstākā, tagad gandrīz noraktā oļu-grants kore.

Teritorija atrodas Burtnieka viļņotajā līdzenumā, Tālavas zemienē, Burtnieka drumlinu lauka vidienē. Drumlini ir iegareni klaipveida pauguri, kas orientēti ledāja kustības virzienā. Reljefā sevišķi labi ir izteikts Košķeles drumlins, kas atrodas nedaudz uz ziemeļiem no *Natura 2000* teritorijā esošās Košķeles pļavas.

Foto: J. Gailis.

Košķeles pļava. Skats no Košķeles drumlina muguras. Aiz fotogrāfijas fonā redzamās koku joslas atrodas Burtnieku ezers. Pirms 1929. gadā veiktās ezera ūdens līmeņa pazemināšanas šī pļava regulāri applūda palu laikā

Lielākoties tieši Burtnieks ir ietekmējis *Natura 2000* teritorijas biotopu izveidošanos. Rūjas labajā krastā esošā Košķeles pļava pirms 1929. gadā veiktās ezera līmeņa pazemināšanas regulāri reizi vairākos gados applūda līdz pat Košķeles drumlinam. Mūsdienās tik vērienīgi plūdi vairs nav novērojami, jo pļavā padomju gados veikti liela mēroga meliorācijas darbi Burtnieka un Rūjas palu ūdeņu ātrākai novadīšanai un augsnes virskārtas nosusināšanai. Rūjas kreisā krasta platības lielākoties ir pārmitras. Daļu aizņem zāļu purvi, kas ir izveidojušies izzudušā Ziemeļu ezera iedobes dziļākajās ieplakās. Ap purviem esošie meži ir slapji, lielākoties tie ir dumbrāji un niedrāji. Sausāki meži sastopami Sedas tuvumā, tās senās deltas rajonā uz nelielajām, smilšainajām kāpām. Starp kāpām ir saglabājušās deltas zarošanās gultnes, kurās izveidojušies nelieli, šauri, lentveidīgi zāļu purvi. Sedas kreisajā krastā esošo Lukstiņu pļavu (arī Lukstiņu vai Lukstu purvs), arī sākotnēji sedza senā ezera ūdens. Pēcāk tās attīstību ietekmēja Sedas pali. Līdzīgi arī Lukstiņu pļava pagājušā gadsimta laikā ir ievērojami nomeliorēta. Meliorācijas sistēmas ir ierīkotas arī *Natura 2000* teritorijas mežainajā daļā.

Meži

Vēsturiski ap Burtnieka ezeru bija izplatīti platlapju meži, kuros lielākoties bija sastopams parastais ozols, parastā liepa, parastā goba. To apstiprina atlantiskā perioda nogulumu slāņa putekšņu analīze, kā arī atrastie melno ozolu atsegumi Sedas krastos pēc upes gultnes regulēšanas. Mūsdienās gan klimatisko pārmaiņu, gan cilvēka darbības rezultātā šā reģiona augu valsts ir ievērojami mainījusies.
Pašreiz meži „Vidusburtniekā" aizņem 709,5 ha lielu platību, un tā ir vairāk nekā puse no visas teritorijas. Lielākoties tie ir mitri vai susināti mežu tipi.

Foto: Ainārs Auniņš

Meži „Vidusburtniekā" aizņem 709,5 ha lielu platību, un tā ir vairāk nekā puse no visas dabas lieguma teritorijas. Lielākoties tie ir mitri vai susināti mežu tipi

Mežu tipi

Pēc Latvijas mežu tipu iedalījuma, vislielākās platības teritorijā aizņem slapjie bērzu meži: bērzu dumbrāji un bērzu niedrāji. Samērā nelielas platības veido egļu dumbrāji, melnalkšņu dumbrāji, priežu niedrāji un priežu slapjie damakšņi. Nosusinātajās mežu teritorijās – dažāda tipa āreņos un kūdreņos – visvairāk ir izveidojušies priežu nosusināto mežu biotopi, nedaudz mazāk ir bērzu nosusinātie meži, bet ievērojami mazāk – egļu nosusinātie meži. Sausieņu mežu teritorijās samērā līdzīgās proporcijās ir sastopami priežu damakšņi, bērzu damakšņi, egļu vēri un jauktu koku vēri.
Mitrie lapu koku meži „Vidusburtnieka" ziemeļu un centrālajā daļā atrodas zonā, kas Rūjas ūdens līmeņa paaugstināšanās laikā plaši applūst. Tas bija vērojams arī 2005.g. pavasara palu periodā, taču applūšana var notikt jebkurā gadalaikā, ja veidojas lietus nokrišņu pārbagātība. Lielākā daļa mežaudžu ir 50–60 gadus vecas vai jaunākas. Bieži sastopamas mitrākas lauces, kur koku augšana ir apgrūtināta vai vispār nav novērojama. Tas vedina domāt, ka lielākā daļa no šīm mežaudzēm ir primārie meži, kas veidojušies mitru pļavu un zāļu purviņu vietā pēc Rūjas upes padziļināšanas, kad saīsinājies applūduma periods, kā arī zudusi saimnieciskā interese par pļavām.
„Vidusburtnieka" mežu teritorijas dienviddaļu salīdzinājumā ar ziemeļdaļu, izņemot dažus plašākus mitrus ieslēgumus, pārsvarā veido sausāki meži. Robežas labi saskatāmas dabā, jo izpaužas kā nelieli reljefa pacēlumi. Daudzas šajā daļā sastopamās mežaudzes jeb meža nogabali ir visai veci. Vairākos valsts mežu kvartālos dominē priežu nogabali, kas drīz sasniegs, bet daļa jau pārsniedz cirtmetu – 100 gadu vecumu. Daudzviet pēc mežizstrādes visai lielās platībās ierīkoti egļu stādījumi. Ir arī sastopami nogabali, kur dominējošai koku sugai priedei piejaukumā ir egle un vairākas lapu koku sugas. Kā šo mežaudžu savdabība un reizē arī ievērojama vērtība jāmin daudzie ozoli, kuru vecums lielākajai daļai ir robežās no 100–200 gadiem (vecākie 214 gadus veci). Var teikt, ka ozolu īpatsvars centrālajā daļā ir ļoti augsts. Papildus tam, tikai ievērojami mazāk, vecākos nogabalos sastopami citu lapkoku sugu lieli eksemplāri – apses, bērzi un melnalkšņi. Jāatzīmē, ka šajā meža daļā daudzviet raksturīgas slapjas, izstieptas formas ieplakas, kas atgādina zāļu purviņus un ir izveidojušās senās Sedas deltas gultnēs. Minētās īpatnības lielā mērā veicina šīs meža daļas dažādību, mozaīkveida raksturu un reizē arī bioloģisko daudzveidību.

Foto: Andris Klepers

Dabisko meža biotopu raksturo augsta bioloģiskā daudzveidība un retu sugu klātbūtne. Urālpūces ir sastopamas lielākā skaitā noteiktu vecumu sasniegušajās mežaudzēs

Dabiskie meža biotopi

Saskaņā ar Meža valsts reģistra datiem līdz 2005. gadam 19 VAS „Latvijas valsts meži" valdījumā esoši meža nogabali „Vidusburtnieka" teritorijā ir atzīti par dabiskiem meža biotopiem – tās ir mežaudzes, kurām raksturīga īpaši augsta bioloģiskā daudzveidība un retu un aizsargājamu sugu klātbūtne. Tie visi ir bioloģiski veci sausieņu meža nogabali, kur kokaudzē dominē parastā priede un parastais ozols. Papildus dabisko meža biotopu inventarizācijas rezultātā tika konstatēts, ka 10 valsts mežu un deviņi privāto mežu nogabali atbilst dabiska vai potenciāli dabiska meža biotopa kritērijiem. Kopējā teritorijā esošo dabisko meža biotopu un potenciālo dabisko meža biotopu platība ir 52,1 ha, no tiem 44,2 ha ir valsts meži, bet 7,9 ha – privātie meži.

Eiropas Savienības nozīmes meža biotopi

Bez dabiskajiem meža biotopiem „Vidusburtnieka" teritorijā ir sastopami arī citi Eiropas Savienības aizsargājamie meža biotopi. Pārsvarā tie koncentrējas sauso mežu masīvā Sedas deltas rajonā, kur ir sastopami boreālie meži. Kopējā šo biotopu platība teritorijā ir 35,4 ha.

Pļavas

Teritorijas būtiska raksturīgās ainavas sastāvdaļa ir palieņu pļavas un dabiskie zālāji, kas ir nozīmīgi gan kā augu sugu dzīvotnes, gan kā putniem un citiem dzīvniekiem nozīmīgi biotopi.

„Vidusburtniekā" sastopami sauso, mēreni mitro, mitro un slapjo pļavu biotopi. Neskatoties uz nelielo (pat vienkāršo) sugu sastāvu, kopumā vērtīgākie ir slapjo un mitro pļavu biotopi. Visbiežāk sastopamās un raksturīgākās ir augsto grīšļu un parastās vīgriezes pļavas.

Foto: Jānis Gailis

Dabas liegumā visbiežāk sastopamas palieņu pļavas, kurās aug augstie grīšļi (krastmalas grīšļi) un parastās vīgriezes

Treitorijai nav raksturīga liela dabisko zālāju un pļavu daudzveidība. Atbilstoši unikālajam novietojumam – upes vai ezeru palienē, vai arī virspalu terasē – vairāk no tām ir mēreni mitras, mitras un slapjas pļavas. Vietām tās daļēji degradējušās pēc iepriekšējās saimnieciskās darbības pārtraukšanas, vai veidojušās aizaugušās vecupēs un ieplakās. Starp teritorijas pļavām var atsevišķi izdalīt Eiropas Savienības īpaši aizsargājamos biotopus: mēreni mitras pļavas, sugām bagātas atmatu pļavas, upju palieņu pļavas. Daļu bioloģiski vērtīgo zālāju veido eitrofas augsto lakstaugu audzes – šaurā joslā, galvenokārt Burtnieka ezera krastā.

Atsevišķās vietās teritorijā, piemēram, pie Viesturu mājvietas un Lukstiņu pļavā, ir sastopami Latvijas un ES aizsargājama biotopa – parkveida pļavu fragmenti nelielās platībās. Pēdējās desmitgadēs saimnieciskās darbības zemās intensitātes dēļ šīs pļavas ir degradējušās – aizaugušas ar kokiem un krūmiem, – tāpēc tajās ir nepieciešams veikt atjaunošanas pasākumus.

Lielākā daļa pļavu netiek apsaimniekota, tāpēc pamazām degradējas. Sākotnēji tajās parādās vienas lakstaugu sugas pārākums, bet vēlāk šīs pļavas aizaug ar kārkliem, bērziem, alkšņiem. Atsevišķi teritorijas sektori, kur vēl pirms 20–30 gadiem bija pļavas, tagad ir pilnībā pārmežojušies.

Jāuzsver fakts, ka „Vidusburtnieka" teritorijā notiek arī jaunu pļavu veidošanās. Tas ir vērojams vecāko Sedas vecupju vietās. Šīs vecupes izžūst un pamazām pārtop par nelieliem zāļu purviņiem vai slapjām pļavām. Paredzēta arī bioloģiski vērtīgāko palieņu pļavu atjaunošana un regulāra apsaimniekošana.

Saldūdeņi

„Vidusburtnieka" teritorijā ir samērā daudz stāvošu ūdeņu: dažāda lieluma un formas vecupes dažādās attīstības stadijās, bebraines, kā arī periodiski izžūstošas lāmas jeb sīkūdeņi.

Teritorijā esošās vecupes nosacīti iedalāmas divās lielās grupās: Rūjas vecupes un Sedas vecupes. Rūjas vecupes ir relatīvi lielas ar dažādu augāju. Vislielākā ir Rūjas vecupe pie Zvejniekiem Rūjas grīvas tuvumā, taču šajā vecupē ir maza seklūdens zona un virsūdens un zemūdens augāja aizņemtās platības ir relatīvi mazas. Rūjas vecupju

Foto: Jānis Gailis

Sedas vecupes, salīdzinot ar Rūjas vecupēm, ir mazākas, dažādākās attīstības stadijās, kas nosaka tur sastopamo augāja tipu daudzveidību

Foto: Ainārs Auniņš

Bebru māja pie Briedes upes ietekas Burtniekā

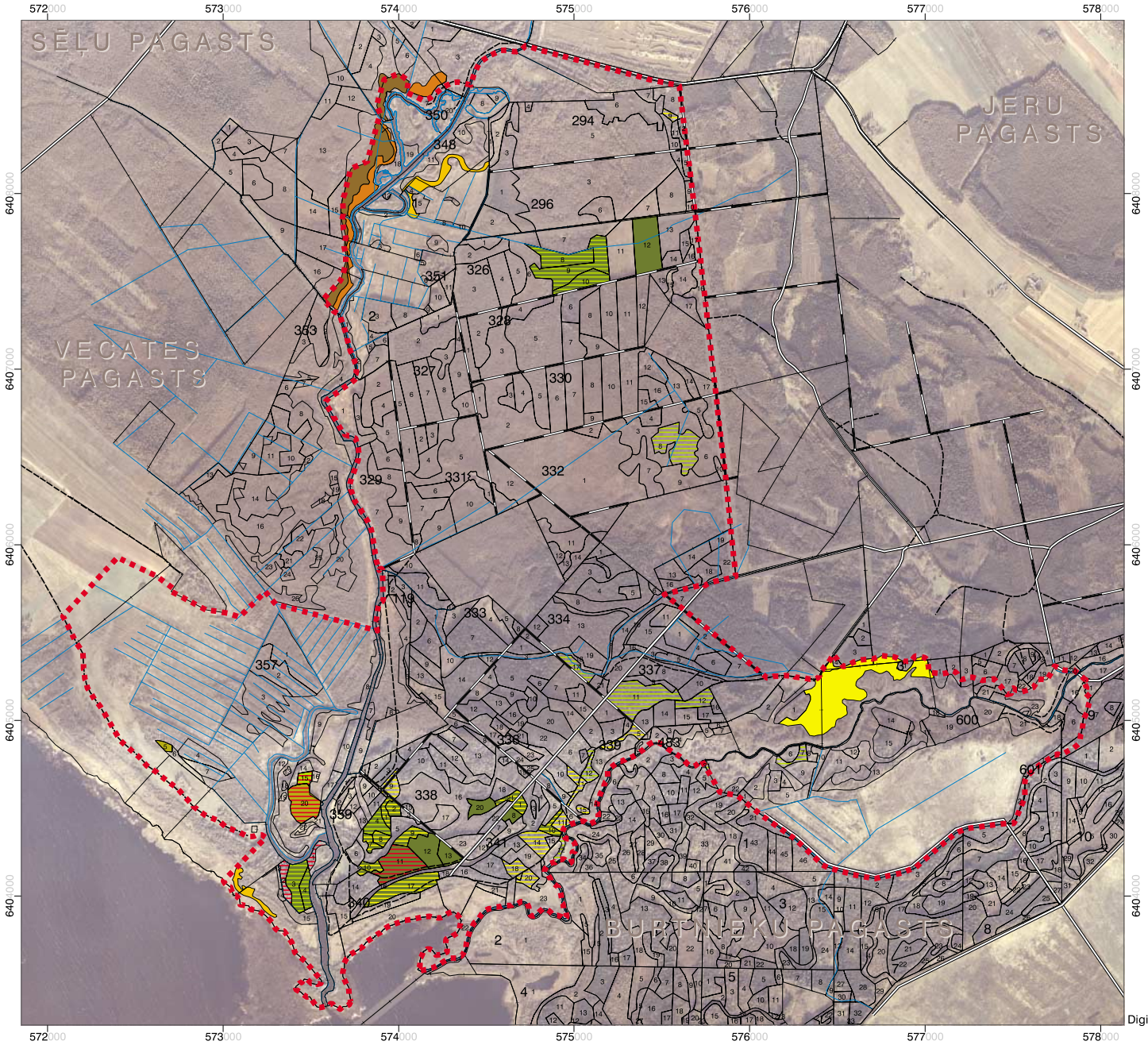

NATURA 2000 teritorijas „Vidusburtnieks" biotopu karte

- NATURA 2000 teritorijas robeža
- Zemes īpašumu kadastra robežas
- Pagastu robežas
- Ceļi
- Upes, grāvji
- 11 Meža nogabalu numuri
- 356 Meža kvartālu numuri
- Meža stigas
- DMB
- DMB (vai pot. DMB) no VAS datu bāzes
- pot. DMB
- Sugām bagātas atmatu pļavas (6270*)
- Eitrofas augsto lakstaugu audzes (6430)
- Mēreni mitras pļavas (6510)
- Upju palieņu pļavas (6450)
- Boreālie meži (9010*)
- Jaukti platlapju meži (9020*)
- Ozolu meži (9160)

Mērogs 1:22 000

0 220 440 660 m

Latvijas koordinātu sistēma LKS-92
Ortofoto, 1998 gads, LR Valsts zemes dienests
Kadastra karte, 2004. gada oktobris, LR Valsts zemes dienests
Digitāls privāto mežu nogabalu un kvartālu tīkls, VMD
Digitāls valsts mežu kvartālu un nogabalu tīkls, 2005. gada ieriīcība, a/s "LVM"

LATVIJAS VALSTS MEŽI

komplekss Teritorijas ziemeļu daļā ir stāvošo saldūdeņu bioloģiski daudzveidīgākā daļa. Šeit konstatēts daudzveidīgs augājs ar dažādām tā aizņemtajām platībām un struktūrām. Teritorijas ziemeļu daļā esošās Rūjas vecupes ir atzīstamas par Latvijas īpaši aizsargājamu biotopu „vecupes".
Sedas vecupes salīdzinājumā ar Rūjas vecupēm ir mazākas, dažādās attīstības stadijās, taču, augāja daudzveidība ir zemāka. Pārsvarā tām ir šaura grīšļu un kosu krasta josla ar vidēji bagātu brīvi peldošo ūdensaugu augāju. Daļēji šīs vecupes ir stipri noēnotas. Daudzas Sedas vecupes ir vecas, tajās ūdens līmenis ir zems vai tās jau ir gandrīz pilnīgi izžuvušas. Šīs vecupes pamazām pārveidojas par nelieliem zāļu purviņiem vai slapjām pļavām.

Tekošos ūdeņus *Natura 2000* teritorijā „Vidusburtnieks" pārstāv Rūja un Seda, kā arī daži nelieli strauti. Gan Rūjā, gan Sedā noēnoti posmi mijas ar atklātiem, saules apspīdētiem posmiem. Strauti ir pārsvarā noēnoti. Nelielās platībās gan Rūjā, gan Sedā sastopami tādi biotopi kā smilšu sēres un oļu sēres. Abās upēs vāji ir izteikts biotops upju piekrastes virsūdens augu josla, ko veido čemurainais puķumeldrs, parastā niedre, parastais miežubrālis u.c. sugas. Atsevišķās vietās izveidojies biotops saliktā ūdensaugu josla upēs, ko veido čemurainais puķumeldrs, ežgalvītes u.c. sugas.

Peldaugu augājs upēs veidojas gan Rūjā, gan Sedā koku sagāzumu vietās. Abās upēs atsevišķās vietās novērojami upju krasti bez veģetācijas, taču biežāk sastopami upju krasti ar ūdens apstākļiem pielāgotiem augiem.

Purvi

Lielākās pārpurvotās platības teritorijā ir sastopamas tās centrālajā un ziemeļu daļā. Pašreiz šis biotops vairāk ir iedalāmi kā bērzu niedrājs jeb slapjie bērzu meži, kas veidojušies, aizaugot zāļainai, slapjai ieplakai. Koku stāvā dominē 15–20 gadus veci purva bērzi, krūmu stāvs vidēji biezs, dominē zemie kārkli, parastais krūklis, reti sastopama egle, atsevišķi kadiķi. Zemsedzē dominē parastā niedre un augstie grīšļi. Kopējais sugu skaits neliels. Zemsedze ir nesaslēgusies, ciņaina, teritorija periodiski pārmitra. Sūnu stāvs rets, sugām nabadzīgs.

Retās un aizsargājamās sugas

Reto un aizsargājamo sugu klātbūtne kādā teritorijā norāda uz šīs teritorijas augsto bioloģisko daudzveidību un relatīvi dabisko stāvokli jeb cilvēka darbības nelielo ietekmi uz ekosistēmām. *Natura 2000* teritorijā ir sastopama liela dažādu biotopu daudzveidība. Tas lielā mērā ir noteicis to, ka teritorijā ir vērojama daudzveidīga flora un fauna, kā arī daudzas sugas, kuras kopumā Latvijā ir sastopamas reti vai pat ļoti reti un kuru aizsardzību nosaka dažādi Latvijas un ES normatīvie akti.

Foto: Ivars Kābucis

Foto: Andris Klepers

Tikai pa vienai atradnei teritorijā ir mānīgajai knīdijai (augšā) un Sibīrijas skalbei (apakšā) – Latvijā īpaši reti sastopamām augu sugām

Augi

Natura 2000 teritorijā „Vidusburtnieks" ir konstatētas 15 retu un aizsargājamu augu sugas. Četras no tām ir dabisko meža biotopu indikatorsugas, kuras neaizsargā normatīvie akti. Tās ir sūnas – tievā gludlape, īssetas nekera un parastā sprogaine –, kā arī rakstu ķērpis. Tikai pa vienai atradnei teritorijā ir mānīgajai knīdijai un Sibīrijas skalbei – Latvijā īpaši reti sastopamām augu sugām. Ļoti bieži ir novērojamas dažādas orhideju sugas. Saskaņā ar pašreizējiem datiem teritorijā ir sastopamas četras orhideju sugas, no kurām visbiežākā ir smaržīgā naktsvijole. Taču ir ļoti liela iespēja, ka orhideju sugu skaits teritorijā ir krietni lielāks, jo te bagātīgi ir pārstāvēti orhidejām piemēroti biotopi: kaļķainas pļavas un zāļu purviņi.

Dzīvnieki

Daudzveidīga ir *Natura 2000* teritorijas „Vidusburtnieks" fauna. Pavisam reģistrētas 18 aizsargājamas putnu sugas un 17 aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas. Potenciāli teritorijā varētu būt sastopamas vēl vismaz 15 retas un aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas.

Putni

„Vidusburtnieka" mežu teritorijas jau izsenis ir bijušas zināmas kā retu un aizsargājamu putnu sugu dzīvotnes. Nozīmīgākās no tām ir melnais stārķis, mazais ērglis, vidējais dzenis, baltmugurdzenis un trīspirkstu dzenis. Pēdējos gados teritorijā nav novērota melnā stārķa un mazā ērgļa ligzdošana, taču šo sugu putni *Natura 2000* teritorijā regulāri tiek novēroti medījam. Pēc ornitoloģijas ekspertu domām, pastāv arī augsta varbūtība, ka teritorijā kādreiz varētu ligzdot jūras ērglis. Pašreiz šīs sugas putni regulāri tiek novēroti medījam pie Burtnieku ezera.

Foto: Markuss Varesvuo

Rūjas un Sedas palieņu pļavās vēl iespējams novērot vienus no Latvijā lielākajiem ķikutu riestiem

Nozīmīgas dzīvotnes retajām putnu sugām ir abas lielākās teritorijas pļavas – Košķeles pļava un Lukstiņu pļava –, kurās vēl samērā nesen katru pavasari varēja novērot vienus no Latvijā lielākajiem un masveidīgākajiem ķikutu riestiem. Tāpat šīs pļavas bija zināmas kā daudzu griežu pāru dzīvotnes. Pēdējos gados sakarā ar pļavu pārkrūmošanos ķikutu riesti no tām bija izzuduši un bija krasi samazinājies arī ligzdojošo griežu skaits. Taču 2005. gada sezonā abās pļavās atkal bija sastopami ķikuti. Košķeles pļavā tika novērota viena šīs sugas mātīte, pēc kuras specifiskās uzvedības varēja spriest, ka tuvumā atrodas tās ligzda ar olām vai nesen izperētiem mazuļiem. Savukārt Lukstiņu pļavā tika novēroti vairāki riestojoši ķikutu tēviņi. Šie fakti ļauj prognozēt, ka, atsākot apsaimniekot minētās pļavas, ķikuti tajās atgrieztos aizvien lielākā skaitā. Gan ķikuts, gan grieze ir ES mēroga aizsargājamas sugas. Īpaši apdraudēts ir ķikuts – vēl pirms simts gadiem šī suga Latvijas teritorijā bija bieži sastopama, regulāri tika rīkotas pat ķikutu medības. Savukārt mūsdienās ķikuti ir nonākuši pie izmiršanas sliekšņa.

Bezmugurkalulnieki

Daudzveidīgie un cilvēka darbības maz ietekmētie biotopi veicina to, ka teritorijā ir sastopamas samērā daudzas aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas. Upes un vecupes apdzīvo vairākas spāru un ūdensvaboļu sugas, no kurām vairākas aizsargā ne tikai Latvijas, bet arī ES normatīvie akti. Viena no nozīmīgākajām teritorijas dabas vērtībām ir lapkoku praulgrauzis, kuru var uzskatīt par pasaulē visvairāk aizsargāto kukaiņu sugu.

To aizsargā Bernes konvencija, ES direktīvas, kā arī gandrīz visu ES dalībvalstu un vairāku Austrumeiropas valstu nacionālās likumdošanas. Šīs sugas vaboles apdzīvo bioloģiski vecus, lielu dimensiju, dobumainus lapu kokus, visbiežāk ozolus un liepas. Pašreiz lapkoku praulgrauzis apdzīvo nelielu parkveida pļavas fragmentu teritorijas dienvidaustrumu daļā pie Viesturu mājvietas. Jāatzīmē, ka visā „Vidusburtnieka" teritorijā ir sastopami lapkoku praulgrauzim piemēroti biotopi: parkveida pļavu fragmenti un atsevišķi, bioloģiski veci ozoli, liepas, gobas un vīksnas. Tas ļauj prognozēt, ka nākotnē, veicot speciālus apsaimniekošanas pasākumus, lapkoku praulgrauža populācija *Natura 2000* teritorijā varētu ievērojami palielināties.

Foto: Josefs Hlaseks

Lapkoku praulgrauzis apdzīvo lielu izmēru dobumainus lapu kokus, visbiežāk ozolus un liepas. Visā „Vidusburtnieka" teritorijā ir sastopami lapkoku praulgrauzim piemēroti biotopi: parkveida pļavu fragmenti un atsevišķi, bioloģiski veci ozoli, liepas, gobas un vīksnas

Ainavas

Natura 2000 teritorija „Vidusburtnieks" atrodas Ziemeļvidzemes ainavzemes Burtnieka drumlinu un Sedas mežaines joslas ainavapvidū. Kopumā šajā teritorijā var izdalīt vairākas atšķirīgas ainavas:

1) Burtnieka līdzenuma āraines ainava;
2) Rūjas un Sedas upes ainava;
3) mežaines ainava;
4) Burtnieka ezeraines ainava.

Burtnieka līdzenuma āraines ainavu veido atklātās pļavu ainavas Burtnieka, Rūjas un Sedas krastos, lielākās no tām ir Košķeles pļava Burtnieka un Rūjas labajā krastā, kā arī Lukstiņu pļava Sedas kreisajā krastā. Pļavu ainavu daudzveidīgāku padara vecupes, parkveida pļavu fragmenti un atsevišķie, bioloģiski vecie platlapji. Pēdējās desmitgadēs pļavu ainavas teritorijā ir degradējušās. Meliorācijas un lauksaimnieciskās izmantošanas pārtraukšanas rezultātā tās ir stipri pārkrūmojušās. Ar krūmiem un kokiem ir aizaugušas arī parkveida pļavas.

Rūjas un Sedas upes ainavu telpa ir samērā daudzveidīga. To nosaka apstāklis, ka abas upes dažādos pos-

mos tek gan caur ainaviski atklātām teritorijām, gan samērā noslēgtām mežu teritorijām. Šajā ainavu telpā daļēji ietilpst arī abu upju vecupju sistēmas.
Mežaines ainavu telpa teritorijā aizņem vislielāko platību. Tā ir izvietojusies starp abām upēm, un to veido dažādu tipu meži un ar nelieliem kokiem apauguši zāļu purvi. Teritorijas ziemeļu daļā lielākoties ir sastopami slapjie boreālie priežu un bērzu meži. Dienvidu daļā gar Sedu un atsevišķās vietās arī gar Rūju sastopami Eiropas platlapju mežu nogabali, kur mežaudzē dominē ozoli. Sedas deltas teritorijā novērojama nelielu iekšzemes kāpu un lentveida zāļu purviņu, kas izveidojušies deltas zarošanās gultnēs, mozaīkveida ainava.

Foto: Edmunds Račinskis

Lukstiņu pļavas ar parkveida pļavas elementiem: veciem ozoliem

Burtnieka ezeraines ainavu telpa vizuāli ir saistīta ar Burtnieku ezeru. To daudzveidīgu padara ezera nelielie līcīši, Rūjas un Sedas grīvas, kā arī piekrastes palieņu pļavas.

Kultūrvēsturiskās vērtības

Burtnieku ezera apkārtne ir bijusi apdzīvota jau akmens laikmetā. *Natura 2000* teritorijā „Vidusburtnieks" ir saglabājušies šīs senās civilizācijas pieminekļi. Tie ir Zvejnieku apmetne I un II un Zvejnieku senkapi. Šis arheoloģijas pieminekļu komplekss atrodas Vecates pagastā ~2,5 km uz dienvidaustrumiem no Košķeles Rūjas labajā krastā pie tās grīvas, Zvejnieku māju teritorijā. Tiek uzskatīts, ka šis ir nozīmīgākais akmens laikmeta arheoloģiskais objekts Baltijā. Pirmie pētījumi šajā teritorijā veikti 1943. gadā, bet lielākoties tā izpētīta pagājušā gadsimta 60. un 70. gados I. un F. Zagorsku vadībā.

Fotogrāfija no www.elap.lv

Arheoloģiskie izrakumi Zvejnieku apmetnē 20.gs. 60. gados

Apmetne I ir attiecināma uz vēlīno akmens laikmetu neolītu (3. gt. 2. pusi – 2. gt. sākumu p.m.ē.). Šīs apmetnes kultūrslānī ir uzietas krama, akmens, kaula, raga un dzintara senlietas – kaula šķēpu gali, akmens kalti, dzintara piekari u.c. –, arī keramikas lauskas ar ķemmes- bedrīšu rotājumiem. Apmetne II attiecināma uz vidējo akmens laikmetu mezolītu (7. gt. – 4.gt. p.m.ē.). Tās kultūrslānī daudz kaula rīku – harpūnas, šķēpi, dunči, kalti u.c. – arī akmens senlietas. Zvejnieku apmetne II ir vispētītākā mezolīta apmetne Latvijā.
Zvejnieku senkapi tika atklāti 1964. gadā norokamā grants kalnā starp Zvejnieku un Bērzu mājām. Tajos atsegti 315 mezolīta un neolīta (5.gt. – 2.gt. 1. puse p.m.ē.) apbedījumi. Pētījumos tika konstatēts, ka senākajos apbedījumos ir maz mirušajam līdzi dotu lietu. Vēlākajos apbedījumos līdzi doto lietu skaits un dažādība pieaugusi, uzietas arī dzintara rotas. Daļa mezolīta apbedījumu bijuši apbērti ar sarkano okeru.
Zvejnieku apmetnes I un II, kā arī senkapi ir lielākais šāda veida arheoloģisko pieminekļu komplekss Ziemeļaustrumeiropā.

Aizsardzības mērķi un apsaimniekošanas pasākumi

Veicot īpaši aizsargājamu dabas teritoriju aizsardzības un apsaimniekošanas plānošanu, tiek izvirzīti teritorijas saglabāšanas mērķi. Pirmkārt, tiek nosprausti teritorijas saglabāšanas ilgtermiņa jeb ideālie mērķi. Šie mērķi izsaka ideālo teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas stāvokli, uz kuru nepārtraukti jātiecas. Otrkārt, teritorijas saglabāšanai tiek nosprausti īstermiņa mērķi, kurus jāsasniedz tuvāko gadu laikā. Īstermiņa mērķu sasniegšanai īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plānā tiek paredzēta virkne dažādu apsaimniekošanas pasākumu.
Natura 2000 teritorijas „Vidusburtnieks" dabas aizsardzības plānā teritorijas saglabāšanai ir izvirzīti **trīs ilgtermiņa mērķi**:

1) saglabāta teritorijas bioloģiskā, ainaviskā un kultūrvēsturiskā vērtība;
2) atjaunots Burtnieku ezera, Rūjas un Sedas palieņu pļavu dabiskais hidroloģiskais režīms;
3) sabalansētas teritorijas ekonomiskās un dabas aizsardzības intereses.

Pavisam šai teritorijai ir izvirzīti **12 īstermiņa mērķi** ar tiem pakārtotiem teritorijas apsaimniekošanas pasākumiem. Šie mērķi jāsasniedz līdz 2016. gadam. Turpmāk tiks aplūkoti nozīmīgākie īstermiņa mērķi un apsaimniekošanas pasākumi.

Tāpat nepieciešams arī iezīmēt *Natura 2000* teritorijas robežas dabā, izvietojot uz ceļiem īpašas informatīvās zīmes
Dažādi apsaimniekošanas pasākumi ir nepieciešami, lai saglabātu „Vidusburtnieka" dabas vērtības un uzlabotu to eksistences apstākļus

Zīme īpaši aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā

Pļavu atjaunošana

Var teikt, ka vissvarīgākie dabas vērtību apsaimniekošanas pasākumi ir veicami pļavu teritorijās. Pavisam jāapsaimnieko 352,7 ha bioloģiski augstvērtīgu pļavu, no kurām 208,9 ha ir ķikutu riesta, griežu ligzdošanas un mazā ērgļa barības ieguves biotopi, bet 29,5 ha – ES aizsargājami pļavu biotopi. Lielākajā daļā pļavu ir nepieciešama krūmu izciršana, jo tās jau ilgāku laiku nav tikušas apstrādātas.
Optimāli to darīt būtu bezsniega periodā, lai krūmus varētu nocirst pēc iespējas tuvāk zemei un pēcāk nerastos traucējumi pļavu pļaušanai. Nocirstie krūmi no pļavām ir jāizvāc. Vietās, kur pļavas ir ļoti intensīvi pārkrūmojušās, pēc krūmu nociršanas nepieciešama mehanizēta krūmu sakņu sistēmas iznīcināšana, lai paātrinātu pļavu veģetācijas atjaunošanos. Visus šos apsaimniekošanas pasākumus drīkst veikt laika posmā no 15. jūlija līdz 31. martam.
Stipri pārkrūmotajās pļavās pēc krūmu izciršanas un to sakņu sistēmas iznīcināšanas nepieciešama pirmreizējā nopļaušana un/vai kontrolēta to nodedzināšana. Šādi pasākumi nepieciešami, lai atjaunotās pļavu platības varētu atzīt par bioloģiski vērtīgiem zālājiem un to apsaimniekotāji turpmāk varētu saņemt Lauku atbalsta dienesta atbalsta maksājumus par bioloģiskās daudzveidības uzturēšanu zālājos. Pļaušanu drīkst veikt pēc 15. jūlija, savukārt dedzināšana ir veicama agri pavasarī vai vēlu rudenī.

Pļavu uzturēšana

Pļavu bioloģisko vērtību uzturēšanai nepieciešams nodrošināt to regulāru nopļaušanu vai ekstensīvu noganīšanu. Šis pasākums ir augsti prioritārs visās „Vidusburtnieka" pļavu teritorijās. Pļaušanu drīkst veikt ne ātrāk kā 15. jūlijā, laikā kad putni ir izveduši mazuļus, bet vēl labāk to darīt ir augustā, kad augi ir izsējuši sēklas. Pļaušanu var veikt katru gadu, bet var to darīt arī ik pēc 2–3 gadiem. Lai pasargātu pļavās ligzdojošo putnu ligzdas, vēlamais pļaušanas augstums ir 5 līdz 10 cm. Visoptimālāk ir pļaut ar izkapti vai trimmeri. Tomēr, ja nav citas iespējas, labāk pļaut ar traktortehniku nekā nepļaut vispār. Pļaušana jāveic no pļavas vidus uz malām. Pļavas, kuras ir mazākas par 0,5 ha, pļaut no vienas pļavas malas uz otru. Tādējādi ļaujot pļavā mītošiem dzīvniekiem pārvietoties uz citām vietām. Ja iespējams, pļavu nevajadzētu nopļaut vienā dienā, bet ar 1–2 dienu intervālu. Nopļautais siens no pļavām ir jāizvāc.

Foto: Andris Klepers

Lukstiņu pļava. Tās bioloģiskās vērtības uzturēšanai nepieciešams nodrošināt ikgadēji vēlu nopļaušanu vai ekstensīvu noganīšanu. Citādi pļavas pastāvēšanu apdraud aizaugšana ar krūmiem

Ganīšanu var veikt visā veģetācijas sezonā, taču tai ir jābūt ekstensīvai, jo nav pieļaujama pļavu pārganīšana. Sausās pļavās pieļaujamā ganīšanas intensitāte ir 0,6 govis, 0,5 zirgi, 1,8 aitas vai kazas uz vienu pļavas hektāru. Slapjās pļavās optimālais lopu skaits uz hektāru ir attiecīgi 1,4 govis, 2,0 jaunlopi vai 0,5 zirgi.
Pļavu apsaimniekošanas pasākumi prioritāri ir veicami ķikutiem, griezēm un mazajiem ērgļiem nozīmīgajās pļavu platībās un ES aizsargājamajos pļavu biotopos. Prioritāro pļavu sektoru apsaimniekošanas pasākumus – krūmu ciršanu (90 ha platībā), krūmu sakņu sistēmas iznīcināšanu (2 ha platībā) un pļavu pirmreizējo nopļaušanu un/vai nodedzināšanu (160 ha platībā) – finansē Latvijas Dabas fonds no projekta „Palieņu pļavu atjaunošana" līdzekļiem.

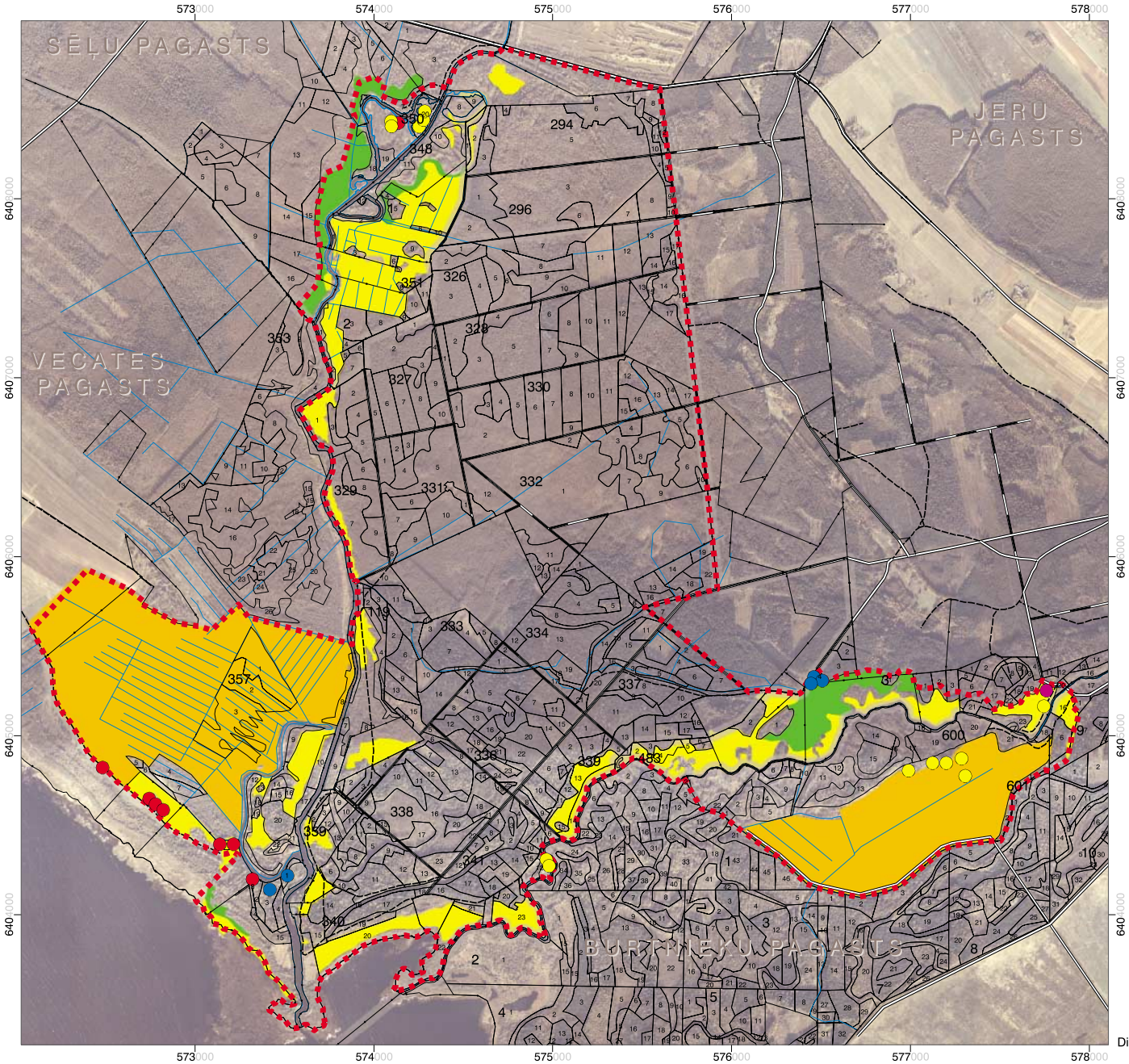

NATURA 2000 teritorijas „Vidusburtnieks” apsaimniekojamās platības

- Diþkoks
- DMB koks
- Parkveida pïava
- Sosnovska latvâòa audze

- Pïavas
- Prioritâri apsaimniekojamas pïavas (aizsargâjami pïavu biotopi)
- Prioritâri apsaimniekojamas pïavas (aizsargâjamâm putnu sugâm nozîmîgi biotopi)

- NATURA 2000 teritorijas robeþa

- 11 Meþa nogabalu numuri
- 356 Meþa kvartâlu numuri
- Meþa nogabalu robeþas
- Meþa stigas

- Pagastu robeþas
- Ceïi
- Upes, grâvji
- Zemes îpaðumu kadastra robeþas

Mçrogs 1:22 000

0 220 440 660 m

Latvijas koordinâtu sistçma LKS-92
Ortofoto, 2004. gads, LR VZD
Kadastra karte, 2004. gada oktobris, LR VZD
Digitâls privâto meþu nogabalu un kvartâlu tîkls, VMD
Digitâls valsts meþu kvartâlu un nogabalu tîkls, 2005. g. ierîcîba a/s "LVM"

LATVIJAS VALSTS MEŽI

Vairāki apsaimniekošanas pasākumi paredzēti lapkoku praulgrauža eksistences apstākļu uzlabošanai. Šo pasākumu veikšanas mērķis ir atjaunot „Vidusburtnieka" teritorijā esošos parkveida pļavu fragmentus, atēnot atsevišķi augošus, bioloģiski vecus platlapjus, kā arī veicināt jaunu parkveida pļavu veidošanos.

Parkveida pļavu atjaunošana

Lielākoties „Vidusburtniekā" esošie parkveida pļavu fragmenti ir stipri pārkrūmoti. Krūmi noēno bioloģiski vecos ozolus, radot lapkoku praulgrauzim mazāk labvēlīgu mikroklimatu. Dabas vērtību apsaimniekošanas pasākumu kartē ir atzīmēti visi līdz šim zināmie parkveida pļavu fragmenti un atsevišķie platlapju koki, kuriem nepieciešama apsaimniekošana – krūmu izciršana. Iespējams, ka teritorijā esošo pārkrūmoto pļavu atjaunošanas gaitā tiek konstatēti vēl citi parkveida pļavu fragmenti un atsevišķi augoši bioloģiski veci platlapju koki, kuriem arī nepieciešams šis apsaimniekošanas pasākums. Krūmu ciršanu drīkst veikt laika periodā no 15. jūlija līdz 31. martam. Nocirstie krūmi ir jāaizvāc. Nekādā gadījumā nav pieļaujama to sadedzināšana nociršanas vietā, jo tas var izraisīt ozolu apdegšanu un bojāeju.

Meža biotopu atjaunošana

Līdzīgs pēc būtības ir pasākums, kura ietvaros paredzēta dabisko meža biotopu apsaimniekošana. Šie dabiskie meža biotopi ir atsevišķi, bioloģiski veci platlapju koki vai parkveida pļavu fragmenti, kuriem apkārt ir izveidojies samērā jauns mežs. Dabas aizsardzības plānā šis pasākums ir izdalīts atsevišķi tāpēc, ka apsaimniekošanas pasākumi mežu zemēs ir saskaņojami ar vietējo mežniecību, bet citās zemēs – ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrāciju. Atšķiras arī apsaimniekošanas pasākumu nianses – nemežu zemēs ir izcērtami visi nevēlamie krūmi un nelielie kociņi, taču dabisko meža biotopu apsaimniekošanas gadījumā saskaņā ar dabisko meža biotopu inventarizācijas metodiku krūmi un koki ir izcērtami tikai dubultā vainagu projekcijā ap bioloģiski vecajiem platlapju kokiem, izveidojot ap tiem lauces.

Foto: Līga Delvera

Krūmu izciršana veicama putnu neligzdošanas sezonā no jūlija vidus līdz marta beigām

Parkveida pļavu un meža biotopu uzturēšana

Pēc krūmu izciršanas parkveida pļavu fragmentus un atsevišķi augošo lielo izmēru platlapju koku apkārtnes (arī ap dabiskajiem meža biotopiem) ir regulāri jāpļauj vai ekstensīvi jānogana. Šo darbību veikšanai ir tādi paši nosacījumi un ierobežojumi kā citu pļavu pļaušanai vai noganīšanai. Parkveida pļavās un atsevišķo platlapju koku tuvumā nav pieļaujama zāles dedzināšana, jo tas var izraisīt koku apdegšanu un bojāeju.

Lai nodrošinātu lapkoku praulgrauzim piemērotus eksistences apstākļus arī tālākā nākotnē, jāveicina platlapju koku nepārtraukta klātbūtne. Tāpēc, veicot pļavu pļaušanu, jāsaglabā pilnīgi visi platlapju koki un to grupas (ozoli, liepas, kļavas, gobas, vīksnas, dižskābarži), izņemot ošus, neatkarīgi no to vecuma un lieluma. Jaunie platlapju koki laika gaitā kļūs piemēroti lapkoku praulgrauža eksistencei, ievērojami palielinot šīs sugas populācijas pavairošanās iespējas. Mūsdienās saglabātie jaunie platlapji tālākā nākotnē arī nodrošinās lapkoku praulgrauzi ar rezerves dzīvotnēm gadījumos, kad pašreizējās dzīvotnes ies bojā novecošanas vai kāda liela dabiska traucējuma, piemēram, spēcīgas vētras, rezultātā.
Pēc būtības līdzīgs teritorijas apsaimniekošanas pasākums ir lauču veidošana ap platlapju kokiem jaunaudzēs un vidēja vecuma mežaudzēs. Gadījumos, kad šādās mežaudzēs ir sastopami atsevišķi ozoli, liepas, gobas vai vīksnas, jāveido mežu lauces ap šiem kokiem. Piecu metru rādiusā, mērot no stumbra, ap minēto platlapju sugu kokiem jāizcērt visi citi koki un krūmi. Jaunizveidotās lauces reizi 2–3 gados jānopļauj. Koku un krūmu ciršanu drīkst veikt laika periodā no 15. jūlija līdz 31. martam. Pļaušana veicama pēc 15. jūlija. Visoptimālāk šo pasākumu ir īstenot tad, kad attiecīgajās mežaudzēs tiek veikta kopšanas cirte. Radot šādus apstākļus, tiek nodrošināts, ka platlapji laika gaitā nevis izstīdz, bet veido resnus stumbrus. Tie ir daudz vairāk piemēroti lapkoku praulgrauzim un citām retām un aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām, nekā izstīdzējušie un tievākie koki. Lauces arī ir labi saules izgaismotas, tāpēc tajās esošajos platlapju kokos būs lapkoku praulgrauzim piemērotāks mikroklimats nekā apkārtējās mežaudzes noēnotos kokos.

Svešās sugas

Diezgan nopietnus draudus „Vidusburtnieka" bioloģiskajai daudzveidībai rada invazīvās jeb svešās augu sugas – Sosnovska latvāņa – klātbūtne. Ļoti svarīgi ir pēc iespējas ātrāk uzsākt šīs sugas populācijas ierobežošanas pasākumus. Pagaidām *Natura 2000* teritorijā latvāņi aizņem nelielu teritoriju Sedas krastā. Bīstams faktors ir Sedas tuvums audzei, jo pa upi latvāņa sēklas var izplatīties lielā platībā. Latvāņu iznīcināšanai jāizmanto metodes, kuras aprakstītas Latvijas lauku konsultāciju un izglītības atbalsta centra (LLKC) un Latvijas Lauksaimniecības universitātes kopīgi izdotajā grāmatā „Latvāņi, to izplatības ierobežošana. Pagaidu rekomendācijas". Šī grāmata elektroniskā formātā ir pieejama internetā LLKC mājas lapā – www.llkc.lv. Šobrīd Latvijā tiek turpināti pētījumi, lai izstrādātu iespējami efektīvākas metodes latvāņu ierobežošanai, tāpēc šā apsaimniekošanas pasākuma izpildītājam regulāri jāseko līdzi jaunākajai informācijai par latvāņu ierobežošanas metodēm.

Foto: Jānis Gailis

Nopietnu apdraudējumu bioloģiskajai daudzveidībai rada invazīvas augu sugas – Sosnovska latvāņa klātbūtne

Hidroloģiskā režīma atjaunošana

Kā viens no saglabāšanas ideālajiem mērķiem ir izvirzīta palieņu pļavu dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošana, kas pagājušajā gadsimtā plaša mēroga melioratīvu pasākumu rezultātā ir ievērojami mainīts. Tas ir nozīmīgs faktors, kura ietekmē ir samazinājusies palieņu pļavu bioloģiskā vērtība gan sugu, gan biotopu, gan ainavu līmenī. Turpmāko 10 gadu laikā ir jāizstrādā hidroloģiskā režīma atjaunošanas projekts. Tam ir jābūt kā rīcības programmai, kuras izpildes rezultātā pļavu meliorācijas grāvju sistēmas pārstāj funkcionēt. Projektam jāpievieno nepieciešamo hidrotehnisko būvju, piemēram, dambju un meniķu, rasējumi un izgatavošanas instrukcijas. Ideālā gadījumā var paredzēt Rūjas dabiskās gultnes atjaunošanu.

Tūrisma infrastruktūra

Virkne apsaimniekošanas pasākumu ir paredzēti „Vidusburtnieka" tūrisma infrastruktūras labiekārtošanai. Tūrisma infrastruktūras labiekārtošanas pasākumus īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānos paredz galvenokārt viena iemesla dēļ – lai virzītu teritorijas apmeklētāju plūsmu pa noteiktiem maršrutiem uz teritorijas sektoriem, piemēram, laivu bāzēm, peldvietām u.c., kuri jau ilgstoši ir bijuši iecienīti rekreācijas objekti. Šie maršruti tiek veidoti tā, lai novirzītu apmeklētājus no bioloģiski augstvērtīgiem sektoriem, piemēram, aizsargājamo putnu sugu ligzdošanas vietām, kur cilvēku klātbūtne ir nevēlama un ir pretrunā ar teritorijas dabas aizsardzības interesēm. Cits svarīgs tūrisma infrastruktūras attīstīšanas iemesls ir sabiedrības izglītošana par dabu un tās aizsardzību. Jāatceras, ka īpaši aizsargājamās dabas teritorijās tūrisma un rekreācijas infrastruktūras attīstīšana nedrīkst būt pretrunā ar dabas aizsardzības mērķiem!

„Vidusburtnieka" teritorijā ir plānots izveidot un labiekārtot vairākas tūrisma un izziņas takas.

Tās lielākoties ir paredzēts izveidot pa jau esošiem, ar mašīnām iebrauktiem celiņiem, tos attiecīgi aprīkojot. Gar takām ir izvietojami informatīvi stendi, zīmes un norādes. Takām jāizveido grants, šķeldas vai laipu segums, izņemot vietas, kur taka iet pa jau esošu ceļu ar segumu. Laipu segums izveidojams mitrās un purvainās vietās, grants un šķeldas segumu var veidot sausās vietās. Lai novērstu patvaļīgu taku izplešanos, tām jāizveido koka maliņas. Vietā, kur taka šķērso Rūjas upi, ierīkojams gājēju tiltiņš. Vidēji ik pēc 0,5 km takas jāaprīko ar atpūtas soliņu un atkritumu urnu, taču urnas vēlams izvietot tikai tādās vietās, kur tās iespējams regulāri izvest.

Informatīvajos stendos jāataino teritorijas shematiska robeža, informācija par lieguma dabas vērtībām, tūrisma infrastruktūru un galvenajām atļautajām un aizliegtajām darbībām. Stendus vēlams izvietot ne tikai gar tūrisma takām, bet arī pie Vecates, Burtnieku, Jeru un Sēļu pagastu padomēm, kā arī pie teritorijā iekārtotajām autostāvvietām, skatu torņiem, makšķernieku bāzēm, tūrisma taku sākumpunktos un citās vietās, kur to izvietošana tiek uzskatīta par nepieciešamu.

Informatīvās zīmes izvietojamas pie interesantiem apskates objektiem, piemēram, dižkokiem, pļavu un meža biotopiem, vecupēm u.c. vietās. Informatīvajās zīmēs jāataino informācija par katru konkrēto objektu, jāsniedz skaidrojums par tā nozīmi bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā utt.

Uz ceļiem un tūrisma takām, to sazarojumos jāizvieto norādes par to, kur ceļš vai taka ved un kādi apskates vai rekreācijas objekti pa ceļam redzami. Objektus iespējams norādīt ar piktogrammām.

NATURA 2000 teritorijas „Vidusburtnieks” potenciālā infrastruktūra

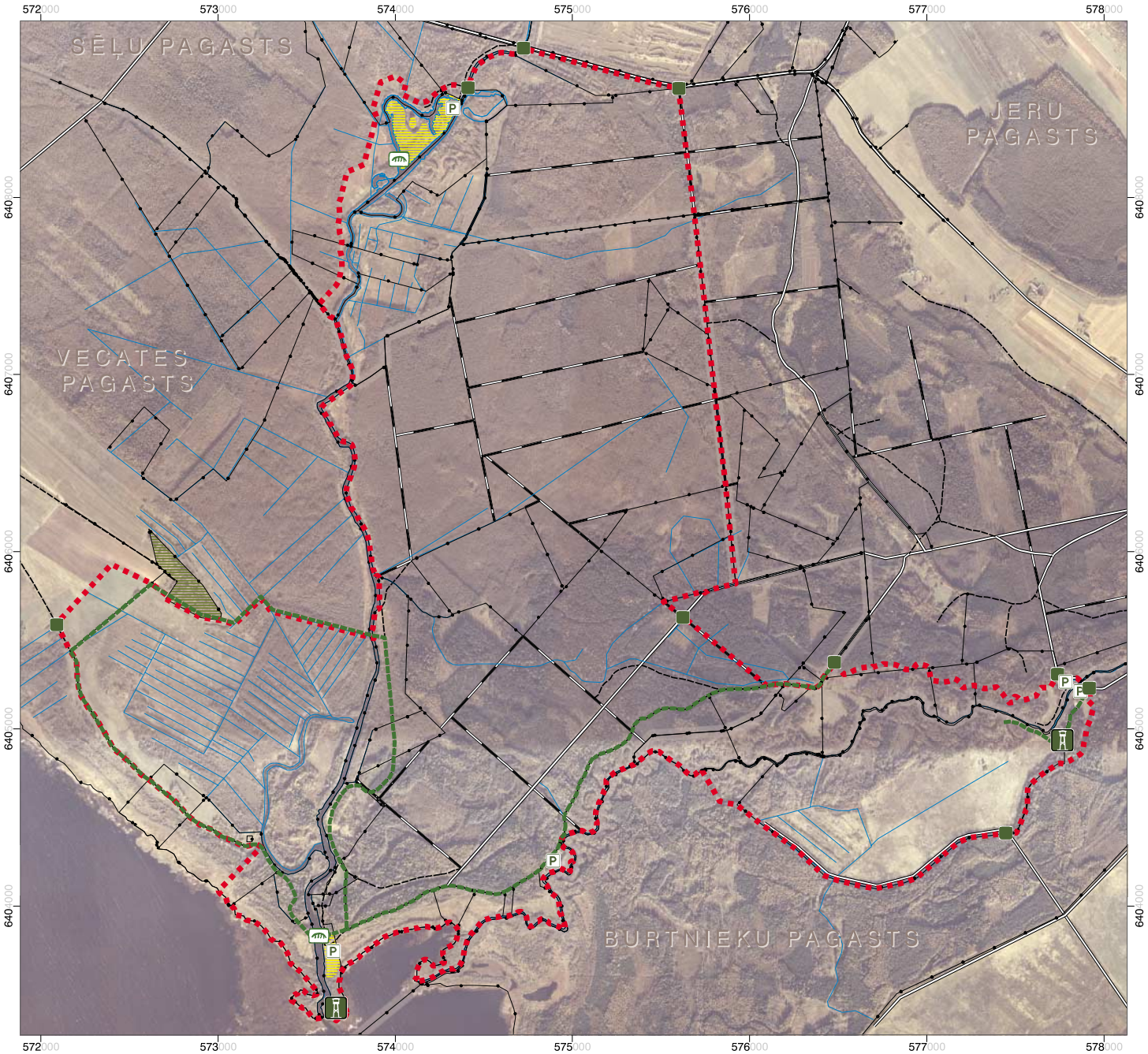

Esošie tūrisma infrastruktūras objekti

- Autostāvvieta

Potenciālie tūrisma infrastruktūras objekti

- Dabas lieguma robežas zīme
- Auto stāvvieta
- Skatu tornis
- Gājēju tiltiņš
- Izziņas takas
- Labiekārtojamas makšķerēšanas vietas
- Apmeklētāju centrs ar muzeju un skatu torni
- NATURA 2000 teritorijas robeža
- Pagastu robežas
- Ceļi ar cieto segumu
- Meža, lauku ceļi
- Upes, grāvji
- Zemes īpašumu kadastra robežas

Mērogs 1:22 000

0 225 450 675 m

Latvijas koordinātu sistēma LKS-92
Ortofoto, 1998. gads, LR VZD. Kadastra karte, 2004. gads, LR VZ

Informatīvos stendus, zīmes un norādes ZBR teritorijā jāveido pēc vienota standarta, ar kuru var iepazīties rezervāta administrācijā. Izgatavošanai iespēju robežās izmantojami dabai draudzīgi materiāli, taču vērā jāņem arī materiālu kalpošanas laiks.
Natura 2000 teritorijā „Vidusburtnieks" plānots uzstādīt vairākus koka skatu torņus. Skatu torņi paaugstinās teritorijas rekreācijas vērtību, dodot apmeklētājiem iespēju aplūkot plašāku apkārtni, kā arī vērot putnus. Torņi jāveido, izmantojot videi draudzīgus materiālus un izvēloties tādu konstrukciju, kura pēc iespējas vairāk harmonē ar apkārtējo ainavu. Zemsedzes bojāšanas novēršanai ap torni iespējams izmantot koka šķeldu segumu. Tornī jāuzstāda informatīvo stendu par apkārtnē redzamajiem objektiem, kā arī informatīvās zīmes ar instrukciju, kā atšķirt lidojošu putnu sugas pēc to siluetiem. Torņu izgatavošana un uzstādīšana jāsaskaņo ar ZBR administrāciju.
Vairāki apsaimniekošanas pasākumi ir paredzēti, lai novērstu vides degradēšanos un augsnes eroziju ap apmeklētāju iecienītākajām makšķerēšanas vietām. Šobrīd vairākās makšķernieku iecienītās vietās tiek izbraukāta zemsedze. Lai maksimāli novērstu augsnes eroziju, kura var veidoties zemsedzes izbraukāšanas rezultātā, šīs vietas nepieciešams labiekārtot, izveidojot stāvlaukumus ar grants segumu. Tiem blakus jāuzstāda galdus un solus, atkritumu urnas, kā arī informatīvos stendus par *Natura 2000* teritoriju. Lai novērstu stāvlaukumu patvaļīgu izplešanos, tie jānorobežo ar koka barjerām. Barjeras jāizvieto arī gar ceļu malām stāvlaukumu tuvumā. Stāvlaukumu ierīkošana un labiekārtošana veicama, saskaņojot to ar ZBR administrāciju.
Divos sektoros – pie Rūjas grīvas un pie Rūjas vecupēm teritorijas ziemeļu daļā – nepieciešama makšķerēšanas vietu labiekārtošana.
Pašreiz šajās vietās ir izveidojies stihisks taku tīkls, ugunskuru vietas un tiek izmesti atkritumi. Takām nepieciešams izveidot grants, šķeldu vai laipu segumu, jāierīko arī ugunskuru vietas un jāuzstāda atkritumu urnas. Nepieciešamības gadījumos, saskaņojot ar ZBR administrāciju, var veikt vēl citus labiekārtošanas pasākumus, piemēram, upju un vecupju krastos izbūvēt koka laipas, laivu piestātnes u.c.

Zonējums un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

Ļoti reti ir gadījumi, kad kāda īpaši aizsargājama dabas teritorija būtu pilnīgi viendabīga visā tās platībā. Visbiežāk aizsargājamo teritoriju atsevišķi sektori savstarpēji ir krasi atšķirīgi, tāpēc arī tiem ir nepieciešams atšķirīgs aizsardzības režīms (aizliegtās un atļautās saimnieciskās darbības) un atšķirīgas apsaimniekošanas prasības. Šā iemesla dēļ īpaši aizsargājamās dabas teritorijās izdala funkcionālās zonas. Zonējums, kā arī aizliegtās un atļautās saimnieciskās darbības tiek noteiktas teritorijas individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos. Ar šo noteikumu projektu ir iespējams iepazīties šīs publikācijas beigās.
Natura 2000 teritorijai „Vidusburtnieks" ir ierosināts izdalīt trīs funkcionālās zonas: regulējamā režīma zonu, dabas lieguma zonu un ainavu aizsardzības zonu.
Regulējamā režīma zonā ir visstingrākais aizsardzības režīms. Tajā nepieciešams iekļaut mežos ligzdojošajām retajām un aizsargājamajām putnu sugām nozīmīgās platības, ES aizsargājamos meža biotopus, kā arī dabiskos un potenciāli dabiskos meža biotopus. Tie ir „Vidusburtnieka" sektori, kuros nav vēlama nekāda saimnieciskā darbība. Ieteicamās regulējamā režīma zonas platība ir 167 ha, kas veido 12,7% no kopējās teritorijas.
Dabas lieguma zona veido lielāko „Vidusburtnieka" daļu. Šajā zonā jāiekļauj visas teritorijas mežu zemes, izņemot tās, kuras tiek iekļautas regulējamā režīma zonā un ainavu aizsardzības zonā. Tāpat šajā zonā jāiekļauj lielākā daļa pļavu platību, upes, vecupes un purviņi. Kopējā ieteicamās dabas lieguma zonas platība ir 1101 ha, kas veido 83,7% no „Vidusburtnieka" teritorijas. Dabas lieguma zonā, atšķirībā no regulējamā režīma zonas, saimnieciskās darbības ierobežojumu ir krietni mazāk, taču saimniecisko darbību veikšanai ir jāievēro virkne dažādu nosacījumu.
Ainavu aizsardzības zonā ieteicams iekļaut atsevišķas nelielas zemju platības. Lielākoties tās ir nelielas pļavu platības, kuras vai nu jau tiek izmantotas, vai arī ir ieplānots tās izmantot tūrisma un rekreācijas vajadzībām. Tie ir makšķernieku iecienītie teritorijas sektori Rūjas un Sedas krastos, kā arī neliela pļavu platība uz Zvejnieku-Bērzu drumlinoīda – akmens laikmeta cilvēku apmetņu un kapulauka vieta. Vēl ainavu aizsardzības zonā iekļaujamas atsevišķas mežaudzes, kuras izveidojušās dažu pēdējo desmitgažu laikā, aizaugot neapstrādātām palieņu pļavām. Teritorijas bioloģiskās daudzveidības palielināšanas nolūkos šo mežaudžu vietā jāatjauno palieņu pļavas, tāpēc „Vidusburtnieka" individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā ir iekļauts punkts, kurš atļauj ainavu aizsardzības zonā esošo mežu zemju transformāciju par lauksaimniecības zemēm ar nosacījumu, ka šīs zemes turpmāk tiek izmantotas kā pļavas vai ganības. Kopējā ainavu aizsardzības zonas platība ir 47 ha, kas veido 3,6% no kopējās teritorijas.

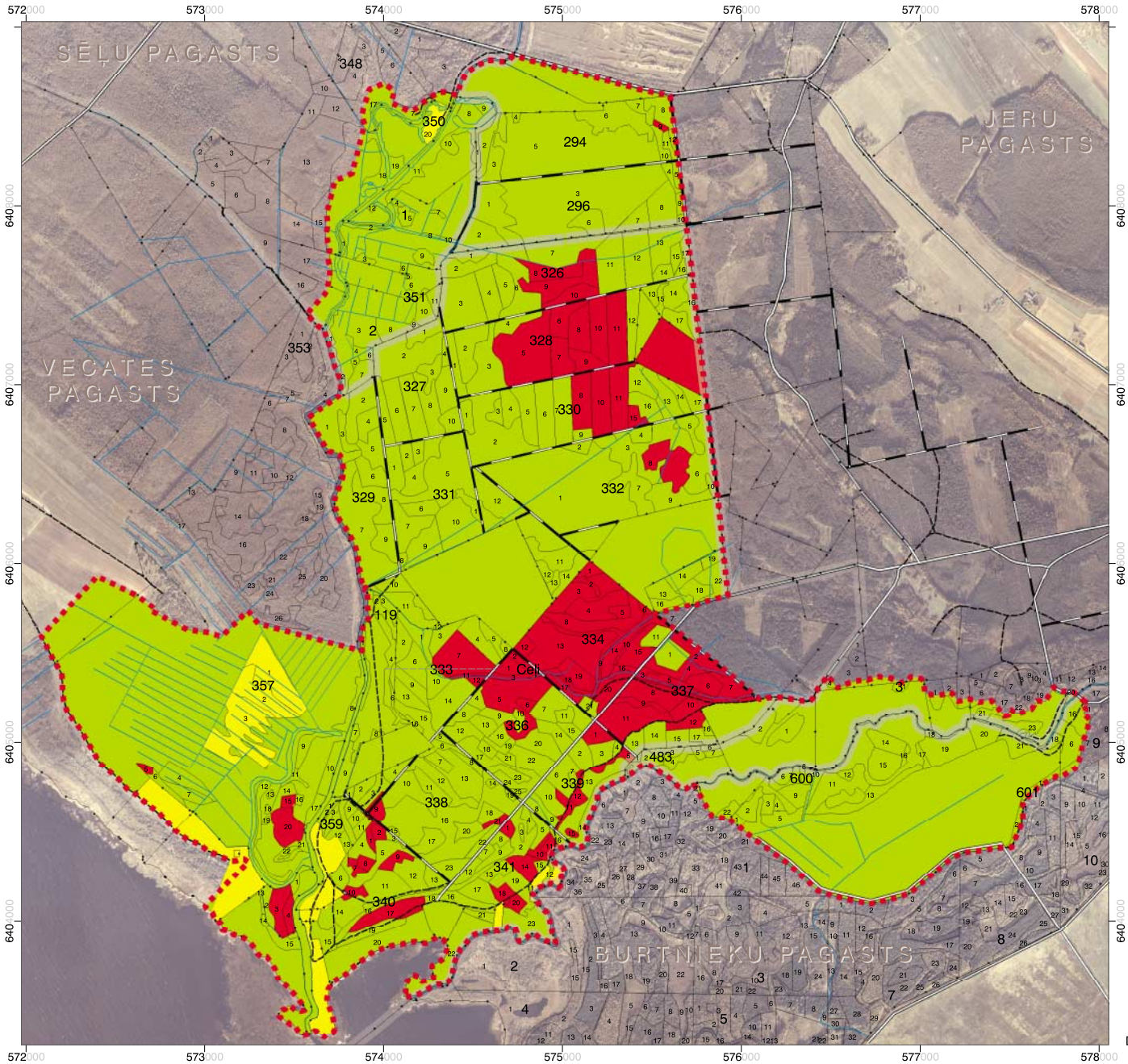

NATURA 2000 teritorijas „Vidusburtnieks” zonējums

NATURA 2000 teritorijas robeža

11 Meža nogabalu numuri

356 Meža kvartālu numuri

Meža nogabalu robežas

Meža stigas

Pagastu robežas

Ceļi

Upes, grāvji

Zemes īpašumu kadastra robežas

Regulējamā režīma zona

Dabas lieguma zona

Ainavu aizsardzības zona

Mērogs 1:22 000

0 220 440 660 m

Latvijas koordinātu sistēma LKS-92
Ortofoto, 2004. gads, LR VZD
Kadastra karte, 2004. gads, LR VZD
Digitāls privāto mežu nogabalu un kvartālu tīkls, VMD
Digitāls valsts mežu kvartālu un nogabalu tīkls, 2005. gada ierīcība, a/s "LVM"

LATVIJAS VALSTS MEŽI

Natura 2000 teritorijas „Vidusburtnieks” individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts

1. Šie noteikumi nosaka *Natura 2000* teritorijas „Vidusburtnieks” (turpmāk – *Natura 2000* teritorija) zonējumu, individuālo aizsardzību un izmantošanu.
2. *Natura 2000* teritorijā ir noteiktas šādas funkcionālās zonas:
   2.1. regulējamā režīma zona;
   2.2. dabas lieguma zona;
   2.3. ainavu aizsardzības zona.
3. *Natura 2000* teritorijas funkcionālo zonu robežas noteiktas šo noteikumu 1. un 2.pielikumā (6.2. un 6.3. DA plāna pielikumi).
4. *Natura 2000* teritorijas regulējamā režīma zonā ir aizliegta jebkāda saimnieciskā un cita veida darbība, izņemot šādas darbības, kas veicamas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas noteiktajā kārtībā un saskaņā ar dabas aizsardzības plānu:
   4.1. teritorijas apmeklēšana, lai to apsargātu un kontrolētu aizsardzības režīma ievērošanu;
   4.2. zinātnisko pētījumu veikšana;
   4.3. vides monitorings;
   4.4. meža ugunsdrošības pasākumu īstenošana, cilvēku glābšana un meklēšana;
   4.5. dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu īstenošana, kas nepieciešami ekosistēmu, īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai un saglabāšanai;
   4.6. pārvietošanās pa dabas aizsardzības plānā noteiktiem un dabā īpaši norādītiem maršrutiem;
   4.7. pārvietošanās pa vispārējās lietošanas ceļiem;
   4.8. ceļu uzturēšana un rekonstrukcija, izņemot darbus, kas saistīti ar zemes transformāciju;
   4.9. medības;
   4.10. sēņošana un ogošana;
   4.11. tūrisma un izziņas taku ierīkošana.
5. *Natura 2000* teritorijas dabas lieguma zonā aizliegts:
   5.1. veikt jebkādas darbības, par kurām par vides aizsardzību atbildīgā valsts vai pašvaldības institūcija atbilstoši tās kompetencei pieņem pārvaldes lēmumu, ka šim darbībām ir vai var būt:
      5.1.1. būtiska negatīva ietekme uz dabiskajiem biotopiem, savvaļas dzīvnieku, augu un sēņu sugām un to dzīvotnēm vai savvaļas dzīvnieku populāciju vairošanos, atpūtu un barošanos, kā arī pulcēšanos migrācijas periodā;
      5.1.2. negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamiem biotopiem, īpaši aizsargājamām sugām un to dzīvotnēm;
   5.2. pārvietoties ar ūdens motocikliem un motorjahtām, izņemot valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu pārvietošanos, pildot dienesta pienākumus;
   5.3. lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svinu;
   5.4. pļaut virzienā no lauka malām uz centru;
   5.5. veikt zemes transformāciju, izņemot zemes transformāciju (pēc rakstiskas saskaņošanas ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrāciju) šo noteikumu 5.28.2.apakšpunktā minēto darbību veikšanai;
   5.6. ierīkot purvos dzērveņu plantācijas;
   5.7. nosusināt purvus;
   5.8. dedzināt sauso zāli un niedres, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrāciju;
   5.9. cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē;
   5.10. cirst kokus kopšanas cirtē (izņemot slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus saskaņā ar šo noteikumu 5.29.apakšpunktu un citiem normatīvajiem aktiem), ja valdaudzes vecums pārsniedz:
      5.10.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadus;
      5.10.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadus;
      5.10.3. apšu audzēm – 30 gadus;
   5.11. no 1.aprīļa līdz 31.jūlijam veikt mežsaimniecisko darbību, izņemot meža ugunsdrošības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;
   5.12. atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz vispārējās lietošanas ceļiem;
   5.13. cirst nokaltušus kokus un izvākt kritušus kokus, kritalas vai to daļas, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, izņemot bīstamo koku novākšanu;
   5.14. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorolleriem, pajūgiem un zirgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;
   5.15. ierīkot nometnes un celt teltis ārpus īpaši norādītām vietām;
   5.16. kurināt ugunskurus ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām;
   5.17. rīkot autosacensības, motosacensības, ūdensmotosporta un ūdensslēpošanas sacensības, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;
   5.18. ierīkot savvaļas augu, sēņu un dzīvnieku, kā arī to produktu pārdošanas un iepirkšanas punktus;
   5.19. izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu un sēņu lasīšanā;
   5.20. uzstādīt vēja ģeneratorus;
   5.21. pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības;
   5.22. iegūt derīgos izrakteņus;
   5.23. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) pļavas un lauces, izņemot medījamo dzīvnieku piebarošanas lauces;
   5.24. sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10 hektāriem;
   5.25. veikt darbības, kas izraisa augsnes eroziju;
   5.26. ierīkot jaunas iežogotas savvaļas dzīvnieku sugu brīvdabas audzētavas;
   5.27. celt un ierīkot jaunus aizsprostus un citas ūdens regulēšanas ietaises, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrāciju;
   5.28. bez rakstiskas saskaņošanas ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrāciju:
      5.28.1. organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku;
      5.28.2. veikt ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju;
      5.28.3. ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus;
      5.28.4. atjaunot un ieaudzēt mežu;
      5.28.5. vākt dabas materiālus kolekcijām;
      5.28.6. veikt zinātniskos pētījumus;
      5.28.7. ierīkot jaunas un paplašināt esošās ūdenstransporta līdzekļu bāzes;
   5.29. cirst slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus kopšanas cirtē, sanitārajā cirtē un galvenajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma bez rakstiskas saskaņošanas ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrāciju un Valsts meža dienesta ekologu;
   5.30. mainīt zemes lietošanas mērķi;
   5.31. veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa pazemināšanos;
   5.32. veikt jaunu ceļu būvi;
   5.33. krūmu ciršana un to sakņu sistēmu iznīcināšana pļavās un dižkoku atēnošana nemeža zemēs laika posmā no 1. aprīļa līdz 15. jūlijam;
   5.34. dabisko un potenciāli dabisko meža biotopu „biokoks” apsaimniekošana laika posmā no 1. aprīļa līdz 31. jūlijam.
6. Izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūra objekti dabas lieguma zonā ierīkojami saskaņā ar *Natura 2000* teritorijas dabas aizsardzības plāna nosacījumiem.
7. *Natura 2000* teritorijas ainavu aizsardzības zonā aizliegtas šādas darbības:
   7.1. jebkādas darbības, kas būtiski pārveido raksturīgo ainavu;
   7.2. uzstādīt vēja ģeneratorus;
   7.3. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorolleriem un pajūgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;
   7.4. bez rakstiskas saskaņošanas ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrāciju ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus;
   7.5. ar būvniecību saistītas darbības, izņemot ar izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektu un tiem nepieciešamo inženierkomunikāciju būvniecību saistītās darbības;
   7.6. meža zemju transformācija, izņemot, ja mežu zemes tiek transformētas par lauksaimniecībā izmantojamām zemēm un turpmāk tiek lietotas kā pļavas vai ganības.
8. Ja par vides aizsardzību atbildīgā valsts vai pašvaldības institūcija atbilstoši tās kompetencei pieņem pārvaldes lēmumu, ka kādai darbībai ir vai var būt būtiska negatīva ietekme uz *Natura 2000* teritoriju, tās ekosistēmām vai dabas procesiem tajā, vai darbība ir pretrunā ar teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķiem un uzdevumiem, šo darbību veikt aizliegts.
9. Zemes īpašniekiem (lietotājiem) aizliegts savā īpašumā (lietojumā) ierobežot apmeklētāju pārvietošanos pa ceļiem, takām, ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas norādīti *Natura 2000* teritorijas dabas aizsardzības plānā un paredzēti teritorijas apskatei.
10. Jebkāda veida reklāma *Natura 2000* teritorijā dabā izvietojama pēc saskaņošanas ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrāciju.
11. Informāciju par *Natura 2000* teritorijas īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnēm un īpaši aizsargājamiem biotopiem drīkst izplatīt tikai ar Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācijas rakstisku atļauju.

Projekts „Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā”

Norises laiks:	Izpildītājs:	Norises vietas:	Finansētāji:	Projekta mērķi:
2004. – 2009. g.	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija, Rīgas iela 10a, Salacgrīva, LV-4033 Tālr.: 4071408 www.biosfera.gov.lv	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts.	Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programma (ANO AP) un Pasaules Vides fonds (PVF).	● attīstības mērķis: pilnveidot Latvijas aizsargājamo dabas teritoriju bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas praksi. ● īstermiņa mērķis: ieviest bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas principus un praksi Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijas plānošanā, apsaimniekošanā un ilgtspējīgā izmantošanā.

Projekts „Latvijas palieņu pļavu atjaunošana Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu saglabāšanai”

Norises laiks:	Izpildītājs:	Norises vietas:	Partneri un finansētāji:	Projekta mērķis:
2004. – 2008. g.	Latvijas Dabas fonds, Raiņa bulv. 31-6, Rīga, LV-1050 Tālr.: 7830999 www.ldf.lv	16 nozīmīgāko palieņu pļavu teritorijas visā Latvijā – īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, *Natura 2000* vietas.	LIFE-Daba, ANO Attīstības programma un Pasaules Vides fonds, Dabas Aizsardzības pārvalde, LR Vides Ministrija un Latvijas Vides aizsardzības fonds, Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervāts, Latvijas Ornitoloģijas biedrība, Burtnieku pagasta padome, Jeru, Sēļu un Vecates pagastu padomes kā arī vēl 18 pašvaldības pārējās projekta teritorijās.	nodrošināt Latvijai nozīmīgāko palieņu pļavu atjaunošanu un ilgtermiņa apsaimniekošanu, saglabājot atbilstošu dzīves vidi Eiropas mēroga apdraudētajām dzīvnieku sugām un veicinot aizsargājamās dabas teritorijās saimniekojošo zemes īpašnieku un pašvaldību labklājību.

VIDES MINISTRIJA

Dabas aizsardzības pārvalde

LATVIJAS ORNITOLOĢIJAS BIEDRĪBA

Latvijas Dabas fonds

Life

ZIEMEĻVIDZEMES BIOSFĒRAS REZERVĀTS NORTH VIDZEME BIOSPHERE RESERVE

UNDP Latvia Apvienoto Nāciju Attīstības programma

GEF